

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 19CoP/90/2025
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7125204968
Dátum vydania rozhodnutia: 19. 11. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Monika Tobiašová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2025:7125204968.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Moniky Tobiašovej a členiek senátu JUDr. Antónie Kandravej a JUDr. Elišky Har Tzvi vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa: O. J., nar. XX.XX.XXXX, zast. Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny D., dieťa otca: K., a matky: B., v konaní na návrh navrhovateľov: 1. O., a 2. B., obaja navrhovatelia zastúpení: JUDr. Daniela Ježová, LL.M., PhD., advokátka so sídlom Javorinská 13, Bratislava, o nariadenie návratu mal. dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, t. j. do O., o odvolaní matky proti uzneseniu Mestského súdu Košice č. k. 85Pn/1/2025-140 zo dňa 10.07.2025 takto

rozhodol:

Mení uznesenie Mestského súdu Košice č. k. 85Pn/1/2025-140 zo dňa 10.07.2025 tak, že:

I. Súd nariaďuje návrat maloletého dieťaťa: O. J., C.. XX.XX.XXXX, do krajiny obvyklého pobytu, t.j. do O. I.L. A. S. X. O. Í..

II. Súd nariaďuje otcovi maloletého dieťaťa: K. J., C.. XX.XX.XXXX, aby maloleté dieťa: O. J., C.U.. XX.XX.XXXX, navrátil na územie O. I. A. S. X. O. Í. do 30 dní od právoplatnosti tohto uznesenia.

III. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

odôvodnenie:

I. Predmet konania

1. Návrhom doručeným súdu prvej inštancie dňa 25.03.2025 sa navrhovatelia domáhali nariadenia návratu maloletého dieťaťa na územie štátu obvyklého pobytu, do O. I. A. S. X. O. Í..

II. Obsah napadnutého rozhodnutia

2. Mestský súd Košice (ďalej len „súd prvej inštancie, súd“) napadnutým uznesením rozhodol tak, že:

„I. Návrh zamietla.

II. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.“

3. Vec právne posúdil podľa ustanovení čl. 1 ods. 2 Ústavy SR č. 460/1992 Zb.; čl. 1; 3; 4; 8; 12; 13; 19; 20 Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (ďalej aj „Haagsky dohovor“ alebo „Dohovor“); § 2 ods. 1; § 123 ods. 1, 2; § 125; § 126; § 129; § 133 ods. 1, 2; § 134 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej aj „CMP“). O trovách konania súd rozhodol podľa ustanovenia § 52 CMP.

4. Svoje rozhodnutie súd prvej inštancie odôvodnil tým, že v konaní mal za preukázané, že došlo k zmene obvyklého pobytu u maloletého dieťaťa; následne sa zaoberal otázkou, či premiestnenie

alebo zadržanie maloletého dieťaťa otcom mimo jeho obvyklého pobytu bolo neoprávnené. Nebolo sporné, že opatrovnícke právo k maloletému dieťaťu nadobudla na základe rozhodnutie rodinného súdu Mestská rada O. S. J., zo zhodného vyjadrenia účastníkov vyplynulo, že i keď Mestská rada nadobudla opatrovnícke právo, osobnú starostlivosť naďalej zabezpečovali obidvaja rodičia a v októbri 2024 osobnú starostlivosť zabezpečoval len otec. Podľa predložených súdnych rozhodnutí zmena pobytu maloletého dieťaťa je možná len so súhlasom Mestskej rady O. S. J.. Navrhovatelia v podanom návrhu uviedli, že otec s maloletým opustil O. I. A. S. X. O. Í. bez súhlasu Mestskej rady, čím došlo k neoprávnenému premiestneniu maloletého dieťaťa na územie Slovenskej republiky.

5. Otec súdu uviedol, že nemal súhlas Mestskej rady O. S. J. ani matky, pričom dieťa vzal so sebou na Slovensko, keďže mal obavu, že mu ho zoberú. Skutočnosť, že pricestoval na územie Slovenskej republiky oznámil matke deň po príchode a Mestskej rade 3 dni po príchode.

6. Súd prvej inštancie mal za preukázané, že došlo k medzinárodnému únosu a je podľa Dohovoru povinnosť maloleté dieťa vrátiť. Dohovor stanovuje určité podmienky, za ktorých nemusí dôjsť k návratu maloletého dieťaťa. Najvyšší súd Slovenskej republiky aj Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojich rozhodnutiach opätovne zdôrazňovali, že aj v prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa, je potrebné v maximálnej miere chrániť práva v záujme maloletého dieťaťa a skúmať, či nie sú splnené podmienky ustanovené v čl. 13 Dohovoru na odmietnutie nariadenia návratu maloletého dieťaťa. Pri rozhodovaní o návrate maloletého dieťaťa do iného zmluvného štátu Dohovoru, musí súd vychádzať zo starostlivého zistenia skutkového stavu. Dôvody, ktoré by mohli eliminovať návrat dieťaťa do miesta bydliska v inom členskom štáte, musia byť zistené a objasnené natoľko dostatočne, aby čo najúplnejšie ozrejmili všetky okolnosti, z ktorých by bolo možné usudzovať skutočný postoj rodiča. Ďalej súd prvej inštancie citoval z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva G.M. proti Poľsku, Olson proti Švédsku.

7. Súd prvej inštancie sa zaoberal možnosťou aplikácie čl. 13 písm. b) Dohovoru, ktorý umožňuje, aby súd nenariadil návrat dieťaťa, ak osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením - v tomto prípade otec - preukáže, že existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme, alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie. Čl. 13 je potrebné vykladať reštriktívne, teda musí byť jednoznačne preukázané, nie akékoľvek, ale konkrétne nebezpečenstvo a ujma, ktorá by maloletému v prípade návratu do miesta obvyklého pobytu hrozila alebo taká konkrétna okolnosť, ktorá by maloletého priviedla do neznesiteľnej situácie. Súd skúmal, či sa maloletý zžil s novým prostredím. Zo správ kolízneho opatrovníka, ktorý osobne vykonal šetrenie v rodine maloletého dieťaťa mal súd za preukázané, že maloletý je zdravý, napreduje, zlepšuje sa v slovenskom jazyku, pravidelne navštevuje škôlku, otec sa oňho riadne stará, je vždy čisto a vhodne oblečený. Maloletý ľúbi otca, ľúbi aj babku a deda, ktorí s nimi bývajú v jednej domácnosti. Mamku neľúbi, nechce ísť k nej, u otca je dobre. Spí sám na posteli, kde je aj otec, v prítomnosti otca je spokojný, vyžaduje si jeho prítomnosť. Zo správy z materskej školy vyplýva, že dieťa sa ráno spolu s otcom dlhšie lúči, pretože dieťa na ňom lipne. V domácnosti otca má vytvorené veľmi dobré a vhodné podmienky, otec má vytvorené vhodné podmienky pre jeho zdravý vývin, zabezpečuje mu riadnu starostlivosť, otec sa mu plnohodnotne venuje, má vytvorené blízke citové väzby s blízkou rodinou otca, navzájom si pomáhajú a podporujú sa.

8. Súd prvej inštancie zdôraznil, že v konaniach vo veci týkajúcich sa maloletých detí je vždy povinný zisťovať vôľu maloletých detí. Maloleté dieťa v rámci pohovoru pred kolíznym opatrovníkom odmietlo návrat do X.; po absolvovaní pohovoru pred úradom uviedol, že chce zostať so svojim otcom, má ho rád a nechce sa vrátiť ku mamke. Súd konštatoval, že maloletý je zžitý s novým prostredím, v ktorom s otcom žije od novembra 2024, má vytvorené všetky potrebné väzby pre jeho zdravý a optimálny sociálny, fyzický a duševný vývin, neboli zaznamenané žiadne nedostatky v starostlivosti a vo výchove. Otec ako dôvod jeho nenávratu do O. I. uvádzal možnosť odobratia maloletého rodičom do vyriešenia sporu ohľadne rodičovskej starostlivosti, čo potvrdila aj samotná zástupkyňa navrhovateľov. Kolízna opatrovníčka ako aj otec poukazovali na to, že pri návrate maloleté dieťa bude vystavené stresovým situáciám, zrejmej duševnej ujme v dôsledku toho, že bude zverené do profesionálnej rodiny, a na preukázanú vôľu maloletého ostať v starostlivosti otca, ako aj na záujem maloletého dieťaťa.

9. Na Slovensku zabezpečuje starostlivosť o maloletého otec so svojou rodinou a maloletý je na otca a jeho rodinu naviazaný. Súd nemohol otcovi uložiť povinnosť, aby sa vrátil do O. I. a je zrejmé, že návrat maloletého do O. I. bez otca by mu spôsobil nenávratnú ujmu. Skutočnosť, že by maloletý

utrpel neznesiteľnú ujmu, keby bol oddelený od otca je absolútne zrejmá, maloletý je zvyknutý na otca, na Slovensku žije od novembra 2024, navštevuje tu materskú škôlku. Pokiaľ ide o tvrdenie právnej zástupkyne matky, že maloletý má väzby aj s rodinou vo A. S., s týmto tvrdením možno čiastočne súhlasiť, avšak tieto väzby neboli také hlboké, že by utrpel takú ujmu, akú by utrpel naopak teraz, keďže po navrátení maloletého do O. by dieťa bolo umiestnené v profesionálnej rodine, bol by odlúčený tak od otca ako aj matky, keďže je naňho citovo naviazaný už od narodenia. Premiestnenie maloletého bez otca a do profesionálnej rodiny by bolo preňho stresujúce, nebolo by to v jeho záujme, narušilo by to jeho psychickú rovnováhu a mohlo by mu to spôsobiť nenapraviteľnú psychickú traumu a dostalo ho do neznesiteľnej situácie ako to upravuje čl. 13 písm. b) Dohovoru. Starostlivosť o maloletého zo strany otca predstavuje nevyhnutný aspekt realizácie najlepšieho záujmu maloletého. Z vyjadrenia právnej zástupkyne navrhovateľov vyplýva, že dieťa v prípade navrátenia do O. I. bude umiestnené v profesionálnej rodine, súd pritom poznamenáva, že osobná starostlivosť rodičov o dieťa má prednosť pred akoukoľvek formou náhradnej osobnej starostlivosti a otec prejavil záujem o vykonávanie osobnej starostlivosti o dieťa. Za okolností, kedy dieťaťu reálne hrozí jeho odňatie rodičom v prípade návratu, nie je v jeho záujme návrat.

III. Obsah odvolania matky a vyjadrení účastníkov konania

10. Proti uzneseniu súdu prvej inštancie podali navrhovatelia prostredníctvom právnej zástupkyne odvolanie z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP. Namietali iné vady konania, ktoré spočívali v tom, že súd vyhlásil rozhodnutie ako rozsudok, pričom písomné vyhotovenie je vypracované ako uznesenie. Výrok uznesenia znie „Návrh zamietam“, pričom je odôvodnené aplikáciou čl. 13 Haagskeho dohovoru. Daný výrok nie je správny, keďže v prípade, ak sa uplatňuje článok 13 Haagskeho dohovoru výrok rozhodnutia má znieť: „Návrat nenariaďujem“. Výrok „Návrh zamietam“ je možné použiť len v prípade, ak súd má za to, že obvyklý pobyt maloletého je na území SR a nedošlo k neoprávnenému premiestneniu maloletého, čo nie je tento prípad.

11. Súd prvej inštancie v odôvodnení síce uviedol, že obvyklým pobytom maloletého bola A. S., avšak v bode 33. uznesenia uvádza, že malo ísť o zmenu obvyklého pobytu, čo nie je správne konštatovanie. Zmena obvyklého pobytu môže nastať len v prípade, ak by nebol podaný návrh na návrat v lehote jedného roka od premiestnenia maloletého alebo inou legálnou formou ako je udelenie súhlasu navrhovateľa s presťahovaním alebo udelenie súhlasu súdu krajiny obvyklého pobytu, t. j. A. S. za navrhovateľa. Čl. 13 Dohovoru je potrebné vykladať reštriktívne a zužujúco, čo síce súd konštatuje v bode 41. uznesenia, avšak dané neaplikoval. Existencia nebezpečenstva musí byť objektívna a ujma musí byť vážna. Tieto skutočnosti musia byť vyhodnocované na základe vážnych a dôvodných skutočností. V konaní o navrátenie dieťaťa ide o čo najrýchlejšie navrátenie dieťaťa tam, kde žilo v čase pred jeho medzinárodným únosom a kde môže byť v súlade s právom meritórne rozhodnuté o úprave pomerov k dieťaťu. Účelom konania o nariadenie návratu dieťaťa neoprávneného z miesta jeho obvyklého pobytu, je zabezpečiť, aby o deťoch rozhodovali súdy štátu ich obvyklého pobytu. Takéto konanie má zároveň pozbaviť únoscu výhod, ktoré získal neoprávneným premiestnením dieťaťa (judikatúra ESLP: Lipkowsky a McCormack v. Nemecko).

12. Podľa existujúcej judikatúry ESLP má princíp najlepšieho záujmu dieťaťa dvojaký účel, jednak garantovať, že dieťa vyrastá v bezpečnom prostredí; zároveň, že sú zachované rodinné väzby, pokiaľ nie sú škodlivé. S ohľadom na Haagsky dohovor, ESLP poznamenal, že v centre tohto nástroja je najlepší záujem dieťaťa, čo dokazuje fakt, že bol prijatý za účelom chrániť deti pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním a zabezpečiť ich okamžitý návrat do krajiny ich obvyklého pobytu. Súd prvej inštancie videl „vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie“ v tom, že maloletý by mal byť umiestnený do profesionálnej rodiny z dôvodu, že jeho rodičia nie sú schopní sa o neho starať a starostlivosť rodičov maloletého vystavuje nebezpečenstvu.

13. Navrhovatelia považovali za potrebné poukázať na skutkové okolnosti:

Rodičia majú spoločne 5 maloletých detí, aj s maloletým O.. Vychovávali ešte jedno dieťa, mal. X., ktoré má v rodnom liste zapísaného iného otca. Rodinu sledovali sociálni pracovníci A. S. od roku 2015 z dôvodu, že dochádzalo k opakovanému domácejmu násiliu v rodine, k volaniam policajnej hliadky do domácnosti z dôvodu domáceho násillia, k opakovanému zanedbaniu maloletých detí, opakovaným hláseniam z materskej školy a od pediatra o známkach násillia na telách maloletých detí. Rovnako ako aj

na území SR pokiaľ dochádza k zanedbávaniu maloletých detí a fyzickému násiliu na maloletých deťoch sú lekári a učitelia povinní dané skutočnosti hlásiť polícii a príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. Nejde o žiadny nezvyčajný postup. Slovenský súd nie je oprávnený hodnotiť ani preskúmať súdne rozhodnutia súdu A. S. a tým odôvodňovať nenariadenie návratu maloletých detí do krajiny pod jurisdikciu daného súdu. Súd A. S. ako aj kolízni opatrovníci A. S. pristupovali k rodine s veľkou opatrnosťou, jednak sa snažili zachovať maloleté deti umiestnené s ich rodičmi a jednak sa snažili ochrániť maloleté deti pred domácim násilím a zanedbávaním.

14. Navrhovatelia zastávajú názor že, súd prvej inštancie neúplne opísal vo svojom odôvodnení situáciu po návrate maloletého do A. S.. Po návrate maloletého do A. S. bude o maloletom rozhodovať súd A. S.. Ako bolo aj uvedené na pojednávaní, otec sa môže o jeho starostlivosť uchádzať. Samozrejme, ak by bol maloletý po dokazovaní umiestnený v domácnosti otca bol by pod prísny dohľadom vzhľadom na opakované správanie otca, ktoré predstavuje pre maloletého nebezpečie. Umiestnenie do profesionálnej rodiny bude len dočasné do rozhodnutia súdu A. S.. Tieto skutočnosti súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia vôbec nevyhodnotil, len zobral čiastkové tvrdenie a vytrhol ho z kontextu.

15. Navrhovatelia podrobne opísali životné situácie a vzťahy v rodine maloletého dieťaťa od roku 2015 do roku 2024. Tiež namietali argumenty súdu prvej inštancie o zžití sa maloletého s novým prostredím, ktorý pri včasnom podaní návrhu na návrat maloletého do krajiny obvyklého pobytu, nemá význam. Spochybnili aj názor dieťaťa, ktoré vo veku päť rokov nie je dostatočne rozumovo vyspelé na posúdenie otázky miesta jeho pobytu a života; spochybnili aj správu kolízneho opatrovníka, ktorú podal po dvoch krátkych návštevách v domácnosti otca, kým britská sociálna kuratela sleduje rodinu už desať rokov.

16. Na základe vyššie uvedených skutočností navrhli, aby odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie tak, že:

I. Súd nariaďuje návrat maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, do O. I. A. S. X. O. Í.

II. Súd nariaďuje otcovi maloletého dieťaťa, aby maloleté dieťa navrátil na územie O. I. A. S. X. O.É. Í. do 3 dní od právoplatnosti tohto uznesenia.

III. III. V prípade, že otec maloleté dieťa v súlade s výrokom II. tohto uznesenia na územie O. I. A. S. X. O. Í. U. nenavráti, je navrhovateľ: O. S. J. oprávnený po uplynutí stanovenej lehoty maloleté dieťa prevziať za účelom jeho navrátenia do krajiny obvyklého pobytu maloletého dieťaťa, t. j. na územie O. I. A. S. X. O. Í..

IV. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania; in eventum, aby odvolací súd zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil na ďalšie konanie.

Navrhovatelia k odvolaniu pripojili správu O.-L.-D. S. J. zo dňa 06.11.2024; lekárske správy o X.-U. J. zo dňa 31.10.2024 a zo dňa 23.11.2023.

17. Ďalšie vyjadrenia účastníkov k odvolaniu neboli súdu prvej inštancie doručené.

IV. Hodnotenie odvolacieho súdu

18. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) príslušný na rozhodnutie o odvolaní (§ 34 CSP), preskúmal rozhodnutie podľa zásad uvedených v § 62 a nasl. CMP, bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario), pričom dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľov je dôvodné.

19. Podľa § 388 CSP, odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zmení, ak nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie, ani na jeho zrušenie.

20. Podľa § 123 ods. 1 CMP v konaní o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní podľa osobitného predpisu alebo medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, súd rozhoduje, či premiestnenie alebo zadržanie maloletého bolo neoprávnené a či je daný niektorý z dôvodov na nenariadenie návratu maloletého.

21. Podľa článku 1 Haagskeho dohovoru, cieľom tohto Dohovoru je a) zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnené premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované a b) zabezpečiť, aby opatrovnícke práva a práva styku podľa právneho poriadku jedného zmluvného štátu sa účinne dodržiavali v ostatných zmluvných štátoch.

22. Podľa článku 3 Haagskeho dohovoru, premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa sa považuje za neoprávnené, ak a) je porušením opatrovníckeho práva, ktoré nadobudla osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba buď spoločne alebo samostatne podľa právneho poriadku štátu, na ktorého území malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním, a b) v čase jeho premiestnenia alebo zadržania sa toto právo aj skutočne vykonávalo buď spoločne, alebo samostatne, alebo by sa takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu, či zadržaniu. Opatrovnícke právo uvedené v písm. a) možno nadobudnúť najmä priamo zo zákona alebo na základe rozhodnutia súdu alebo správneho orgánu, alebo na základe dohody platnej podľa právneho poriadku tohto štátu.

23. Podľa článku 5 Haagskeho dohovoru, „opatrovnícke právo“ zahŕňa práva týkajúce sa starostlivosti o osobu dieťaťa a najmä právo určiť miesto jeho pobytu.

24. Podľa článku 13 Haagskeho dohovoru, bez ohľadu na ustanovenie predchádzajúceho článku, justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením preukáže, že a) osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá mala v osobnej starostlivosti v čase premiestnenia alebo zadržania opatrovnícke právo skutočne nevykonávala alebo, že súhlasila, či následne sa zmierila s premiestnením alebo zadržaním, alebo b) existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme, alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie. Justičný alebo správny orgán môže odmietnuť nariadiť návrat dieťaťa aj vtedy, ak zistí, že dieťa nesúhlasí s návratom, a ak dosiahlo vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory. Pri hodnotení okolností uvedených v tomto článku justičné a správne orgány vezmú do úvahy informácie o sociálnom prostredí dieťaťa, ktoré poskytol ústredný orgán alebo iný príslušný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa.

25. Podľa článku 3 bod 1. Dohovoru o právach dieťaťa (oznámenie č. 104/1991 Zb., ďalej aj „Dohovor o právach dieťaťa“), záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

26. Právna úprava Haagskeho dohovoru si kladie za cieľ zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré sú neoprávnené premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované; jej účelom je stanoviť pravidlá návratu detí v týchto prípadoch. Dohovorom sledovaný cieľ, bezodkladné navrátenie dieťaťa, posilňuje postavenie dieťaťa v konaní a jeho participačné práva. Táto právna úprava vychádza zo zásady, že nikto nesmie ťažiť zo svojho protiprávneho konania, preto svoje ustanovenia koncipuje na princípe predchádzania svojpomoci, resp. ochrany detí pred negatívnymi dôsledkami svojpomoci, ich aplikácia však nesmie byť mechanická, vždy treba vziať do úvahy hľadisko najlepšieho záujmu dieťaťa zakotvené v Dohovore o právach dieťaťa a celkový kontext únieového práva i medzinárodného práva verejného, vrátane jeho ľudskoprávnej dimenzie. Preto je namieste, že Dohovor určuje aj pravidlá pre nevydanie dieťaťa, ktoré však musia byť interpretované reštriktívne. Účelom tohto osobitného konania je najprv určiť, či došlo k neoprávnenému premiestneniu alebo zadržaniu dieťaťa a v kladnom prípade posúdiť, či je daný niektorý z dôvodov, pre ktoré možno návrat dieťaťa odmietnuť podľa osobitných predpisov.

27. Hlavnou otázkou v tomto konaní bolo posúdiť neoprávnenosť premiestnenia dieťaťa do cudziny. Právny záver o neoprávnenom premiestnení dieťaťa vyžaduje splnenie troch predpokladov, a to: a) existenciu opatrovníckeho práva, b) výkon opatrovníckeho práva v čase premiestnenia, a to buď spoločne alebo samostatne a c) porušenie opatrovníckeho práva. V tomto prípade je podmienka existencie opatrovníckeho práva navrhovateľov splnená. Odvolací súd súhlasí so záverom súdu prvej inštancie, že premiestnenie maloletého na územie Slovenskej republiky bolo neoprávnené. Následné kroky otca v podobe zápisu dieťaťa v predškolskom zariadení na Slovensku na tomto fakte nič nemenia.

28. Po prijatí právneho záveru, že v konkrétnom prípade došlo k neoprávnenému premiestneniu dieťaťa do cudziny, je povinnosťou súdu skúmať, či v danom prípade je možné aplikovať výnimky, ktoré v súlade s čl. 13 a čl. 20 Dohovoru umožňujú nenariadiť návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu. V tomto momente súd skúma najlepší záujem dieťaťa v širšom kontexte, nielen z pohľadu, či premiestnenie bolo neoprávnené, pričom výnimky musí posudzovať reštriktívne. Tvrdenie účastníka konania, že dieťaťu po návrate hrozí psychická ujma musí byť dostatočne preukázané a súd musí posúdiť vzájomnú rovnováhu kolidujúcich záujmov dieťaťa a jeho rodičov. Výnimky podľa článku 13 je pritom potrebné podľa Dohovoru

vykladať reštriktívne a mať pri jeho aplikácii na zreteli, že vo svojej podstate ide proti hlavným cieľom Dohovoru.

29. Odvolací súd zdôrazňuje, že návratové konanie, ako výslovne vyplýva zo znenia Haagskeho dohovoru (čl. 19) nie je svojou povahou konaním vo veci samej, teda nejde o konanie o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, ale je možné ho považovať za konanie charakterovo blízke konaniu o neodkladnom opatrení, v ktorom je zisťovaný konflikt v otázke jurisdikcie (nie v otázke starostlivosti o deti) a má v ňom byť s konečnou platnosťou zodpovedaná otázka jurisdikcie nad maloletým dieťaťom. V návratovom konaní preto súd nehodnotí rodičovské kompetencie, vzťahy v rodine, výchovné prostredie ani osobné a majetkové pomery rodičov a schopnosť rodičov saturovať potreby či záujmy maloletého. V kontexte § 123 CMP súd v danom konaní zisťuje výlučne skutočnosti, ktoré sú rozhodujúce z hľadiska výkladu citovaných ustanovení Haagskeho dohovoru.

30. Odvolací súd považuje za preukázané, že návrh podali aktívne legitimovaní navrhovatelia včas a dôvodne. Niet pochyb o tom, že otec bez súhlasu opatrovníka O.-L.-D. S. J., ako vykonávateľa opatrovníckeho práva, vyplývajúceho mu zo súdneho rozhodnutia, maloleté dieťa neoprávnené premiestnil z miesta obvyklého pobytu, ktorým je O.-L.-D. A. O. I., na územie Slovenskej republiky do H. D.. Otec bez súhlasu opatrovníka nebol oprávnený maloleté dieťa natrvalo premiestniť a zmeniť mu bydlisko.

31. Niet pochyb o tom, že po príchode na Slovensko otec podnikol potrebné kroky na to, aby sa dieťa v prostredí integrovalo. Nemožno však opomenúť, že otec premiestnil maloleté dieťa bez súhlasu opatrovníka, a teda v rozpore so zákonom. Stav vzniknutý v dôsledku protiprávneho konania súd nemôže akceptovať ako stav zákonný. Vzhľadom na to, že opatrovník začal konať vo veci návratu včas a využil všetky zákonné možnosti, akceptovanie vzniknutých väzieb v mieste aktuálneho pobytu ako dôvod na nenariadenie návratu by bolo priamo v rozpore s Haagskym dohovorom. Zžitie sa maloletého dieťaťa s novým prostredím by s odkazom na čl. 12 Haagskeho dohovoru mohlo mať relevanciu len ak by bol návrh podaný po uplynutí jedného roka. Iný výklad by bol rozširujúcim výkladom, ktorý je priamo v rozpore s účelom Haagskeho dohovoru. Opätovne je potrebné zdôrazniť, že o rodičovských kompetenciách, schopnosti rodičov uspokojiť aktuálne vývinové potreby maloletého dieťaťa a ostatných podstatných otázkach na rozhodnutie o úprave rodičovských práv a povinností bude rozhodovať súd v konaní o úprave rodičovských práv a povinností. Preto obavy otca o to, že v prípade návratu dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu nebudú garantované jeho zákonné práva, nie sú na mieste. Konštatovanie, že maloleté dieťa má byť pri otcovi, pretože tento je primárnou osobou, nemá v danom prípade opodstatnenie. Je potrebné zdôrazniť, že takéto tvrdenie je aj v rozpore s cieľom čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru (bližšie pozri Pérez-Vera, E., Rapport explicatif, str. 461-462, dostupné na <https://assets.hcch.net/docs/>) a na to nadväzujúcou judikatúrou ESLP, podľa ktorej ujma podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru nemôže vzniknúť výlučne z odlúčenia dieťaťa od rodiča zodpovedného za neoprávnené premiestnenie (K. J. proti Poľsku, bod 67, G.S. proti Gruzínsku, sťažnosť č. 2361/13, bod 56).

32. Otázkou aplikácie čl. 13 Haagskeho dohovoru sa zaoberal aj Ústavný súd SR o. i. v náleze III. ÚS 87/2024, kde uviedol, cit.: „..., Namietaný zásah do súkromného a rodinného života sťažovateľov podľa čl. 19 ods. 2 ústavy je nutné posudzovať spolu s možným zásahom do práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru v nadväznosti na judikatúru ESLP, ktorá sa osobitne zaoberá čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru. Túto judikatúru následne prevzal aj ústavný súd (IV. US 100/2014), pričom jej závery interpretoval tak, že vo veciach rodičovských únosov sa čoraz častejšie prejavuje názor, že návrat dieťaťa nemá byť v prípadoch, keď je Haagsky dohovor aplikovateľný, nariadený automaticky alebo mechanicky a najlepší záujem dieťaťa musí byť posudzovaný v každom jednotlivom prípade a závisí od škály individuálnych okolností, konkrétne od veku a stupňa vyspelosti, prítomnosti alebo absencie rodičov, okolia a skúseností. Z procesného hľadiska má národný orgán konať na základe úplného preskúmania celkovej rodinnej situácie a faktorov materiálnej, emocionálnej, zdravotnej, psychologickkej a podobnej povahy. V tejto súvislosti ústavný súd odkázal na rozsudok ESLP Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku zo 6.7.2010 o sťažnosti č. 41615/07, z ktorého vyvodil, že ESLP vyžaduje preskúmanie najlepšieho záujmu dieťaťa v širšom kontexte ako len vo vzťahu k posúdeniu, či nie sú dané okolnosti podľa čl. 13 a čl. 20 Haagskeho dohovoru, teda výnimky z povinnosti nariadiť návrat (obdobne I. ÚS 298/2018).

Uvedený názor je však potrebné doplniť o vývoj judikatúry ESLP, a to najmä s ohľadom na to, že dochádza k rozširovaniu výnimiek z nariadenia návratu maloletého, hoci judikatúra ESLP smeruje k ich reštrikcii. Rozširovanie dôvodov na nenariadenie návratu bez jasne vymedzenej hranice, keď sa len vychádza „z potreby širšieho kontextu“, môže viesť k rozporu s Haagskym dohovorom. Z rozsudku ESLP vo veci X. proti Lotyšsku (sťažnosť č. 27853/09) vyplýva, že dohovor a Haagsky dohovor treba vykladať vo vzájomnom súlade, pričom rozhodujúcim faktorom je najlepší záujem dieťaťa. Pri posudzovaní žiadostí o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru sa musí najlepší záujem dieťaťa posudzovať s ohľadom na výnimky stanovené v čl. 12, čl. 13 písm. a) a b) a čl. 20. ESLP ďalej objasnil, že jeho záver v bode 139 rozsudku Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku, podľa ktorého sú „vnútroštátne súdy povinné pri posudzovaní žiadosti o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru dôkladne preskúmať rodinnú situáciu a celý rad ďalších faktorov“, nie je sám osebe zásadou uplatňovania Haagskeho dohovoru (bod 105). ESLP upresnil, že vzájomne súladný výklad dohovoru a Haagskeho dohovoru sa dosiahne za splnenia dvoch predpokladov.

Po prvé, faktory, ktoré môžu odôvodniť uplatnenie výnimiek z pravidla návratu dieťaťa podľa čl. 12 a čl. 13 písm. a) a b) a čl. 20 Haagskeho dohovoru, budú súdmi dôkladne zvážené, a to najmä vtedy, ak na ne upozorní niektorý z účastníkov konania. Súdy zároveň musia o týchto skutočnostiach rozhodnúť a svoje rozhodnutie dostatočne odôvodniť. Druhý predpoklad je, že tieto faktory musia byť posúdené vo svetle čl. 8 dohovoru, ktorý ukladá súdu rozhodujúcemu o žiadosti o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru špecifickú procesnú povinnosť posúdiť obhájiteľné tvrdenie, že dieťaťu po návrate hrozí vážna ujma. Preto musí byť rozhodnutie konkrétne zdôvodnené. ESLP tiež pripomenul, že výnimky z pravidla návratu treba vykladať striktné. Súdy sa musia zároveň presvedčiť o tom, že v krajine návratu sú skutočne k dispozícii zodpovedajúce záruky a že v prípade, že je im známa existencia rizika, boli prijaté ochranné opatrenia.

Obdobný prípad ako vec sťažovateľov bol posudzovaný v rozsudku ESLP K. J. proti Poľsku, (sťažnosť č. 30813/14), ktorý sa týkal sťažnosti otca, ktorý spolu s matkou a dieťaťom do veku jeho dvoch rokov žil v Spojenom kráľovstve a po presťahovaní matky s dieťaťom do Poľska na poľských súdoch neúspešne žiadal o návrat dieťaťa do Spojeného kráľovstva. ESLP rozhodol, že došlo k porušeniu pozitívnych záväzkov štátu podľa čl. 8 dohovoru, a stanovil, že matka namiesto toho, aby zdôvodnila konkrétne riziká pre dcéru v prípade jej návratu do Spojeného kráľovstva, uviedla len rozpad svojho manželstva a svoje obavy, že dieťaťu nebude umožnené opustiť Spojené kráľovstvo. Poľské súdy však podľa ESLP nesprávne uznali jej dôvody za dostatočne presvedčivé na to, aby dospeli k záveru, že návrat dieťaťa do Spojeného kráľovstva či už s matkou, alebo bez nej bude viesť k neznesiteľnej situácii maloletej. Vnútroštátny súd tak má v prípade posudzovania splnenia pozitívnych záväzkov vyplývajúcich z čl. 8 dohovoru (X. proti Lotyšsku, bod 95 a K. J. proti Poľsku, bod 57) povinnosť posúdiť, či bola dodržaná spravodlivá rovnováha medzi záujmami dieťaťa a každého z rodičov“.

33. Odvolací súd v súlade s prijatými právnymi závermi uvedenými v odôvodnení a s citovanými ustanoveniami právnych predpisov dospel k záveru, že boli splnené všetky podmienky na nariadenie návratu maloletého dieťaťa do O. I. A. S. X. O. Í., krajiny jeho obvyklého pobytu, preto napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil postupom podľa § 388 CSP.

34. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 52 CMP, podľa ktorého žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak. Odvolací súd zároveň nevzhladol dôvod, pre ktorý by bolo spravodlivé priznať náhradu trov konania niektorému z účastníkov podľa § 55 CMP.

35. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov; § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolaateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolaateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Podľa § 376 ods. 1 CMP v spojení s § 370 ods. 1 CMP, ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľný exekučný titul, ktorým bola upravená starostlivosť o maloletého, styk s maloletým alebo iná ako peňažná povinnosť vo vzťahu k maloletému, môže oprávnený podať návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, ktorým bola upravená vyživovacia povinnosť, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok).